

Наразі відсутній єдиний підхід до розуміння терміну «громадськість». У різних нормативно-правових актах цей термін пояснюється по-різному. Ми ж, у даній роботі під поняттям «громадськість» розуміємо найбільш соціально-активну частину нашого суспільства, яка усвідомлює проблемність конкретної ситуації, а також відповідним чином реагує на таку ситуацію. Тобто це не все суспільство, а лише окрема його частина, яка має певні погляди та ідеї, спрямовані на пошук шляхів вирішення, та намагається вплинути на державний апарат з метою підштовхнути його до більш активної діяльності. Похідним від вище вказаного поняття є поняття «громадська думка». Громадська думка – це сукупність спільних думок суспільства чи інституту громадянського суспільства щодо спільного питання, яке може зачіпати їх інтереси та має актуальність в конкретний час.

Серед характерних ознак громадської думки можна виокремити наступні:

- вона є індикатором відношення суспільства до законотворчості;
- спільність інтересів громадян;
- соціальна підтримка;
- інформаційна насиченість;
- динамічний характер;
- інтенсивність думки;
- соціальна спрямованість.

Даний перелік ознак не є вичерпним, він може змінюватися чи доповнюватися у залежності від характеру та діяльності громадянського суспільства.

Результатом громадської думки є врахування органами державної влади, насамперед законодавчої, у своїй роботі поглядів і думок найбільш активної частини громадськості, яку часто називають активістами. Громадська думка існує у суспільстві завжди, а її реалізація – громадська ініціатива – може бути, а може і не бути. Вона може виходити від різних за своїм статусом прошарків суспільства, тому має динамічний характер.

Безпосередньо громадська думка формується під впливом правосвідомості громадян. Тому громадську думку неможливо ототожнювати ні з однією із форм суспільної свідомості. Адже спочатку думка виявляється в емоціях та ідеях, і лише згодом – у діях. Тому дійсно важливе значення має формування високого рівня правової культури та правосвідомості громадян. У наш час це складно, адже має місце чимала кількість проявів деформацій правосвідомості, серед яких в Україні найбільш поширеним є правовий нігілізм.

Таким чином, участь громадськості у формуванні державної політики може виступати засобом боротьби громадянина з невизначеністю та непередбачуваністю дій державно-владних інституцій. Саме це може стати однією з форм мотивації суспільства до мобілізації й впровадження адекватних суспільно-політичних цінностей, які є засобом репрезентації інтересу громадянського суспільства.

Одержано 17.04.2018

УДК 342.511

Віталій Олександрович ІВЧЕНКО,
курсант групи Ф1-103 ХНУВС

*Науковий керівник: доцент кафедри конституційного і міжнародного права
факультету № 4 ХНУВС кандидат юридичних наук, доцент Гудзь Т. І.*

ПРОБЛЕМА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІМПІЧМЕНТУ В УКРАЇНІ

Розвиток і функціонування будь-якої демократичної держави багато у чому залежить від ефективного та чіткого розподілу функцій при здійсненні державної влади. Це неможливо без удосконалення системи стримувань і противаг, яка забезпечує неможливість порушення засад демократичного ладу. Важливим елементом даної системи має бути процедура відповідальності вищих посадових осіб, серед яких особливе місце займає імпічмент.

Імпічмент – це найбільш типова форма політичної відповідальності президента, після завершення якої президент втрачає своє звання та статус, й може бути притягнутий до юридичної відповідальності у якості приватної особи.

Інститут імпічменту Президента України є основним видом конституційно-правової відповідальності глави держави. Тим не менш, процедура усунення Президента з посади в порядку імпічменту закріплена лише у ст. 111 Конституції України і визнана неефективною, оскільки викликає більше запитань, аніж відповідей. Інших правових актів, які б детально регулювали порядок здійснення даної процедури, в Україні не існує. Разом з тим, про необхідність вирішення даної проблеми свідчать щонайменше сім законопроектів, які були подані до Верховної Ради України, починаючи з 2011 р., але які так і не знайшли своєї реалізації. Останній проект закону було подано 31 жовтня 2017 р. Як зазначив його автор, мета цього законопроекту – «усунення прогалин в чинному законодавстві, які дозволяють главі держави діяти всупереч Конституції та інтересів народу України».

Ще одним аргументом на користь прийняття спеціального закону про імпічмент можуть слугувати події 2014 р., а саме втеча В. Януковича, коли виникла реальна проблема щодо притягнення його до відповідальності. З юридичної точки зору поняття «самоусунення від виконання своїх обов'язків» не є тотожним а ні відставці Президента, а ні процедурі імпічменту. Але на той момент вирішення даної проблеми в інший спосіб, аніж шляхом голосування Верховної Ради України, вбачається неможливим.

Український законодавець та правник В. Мусіяка вважає, що з юридичної точки зору усунення президента Януковича з посади Президента України було таким, що ухвалене в умовах крайньої необхідності. «Дії Верховної Ради – на той день єдиного легітимного органу в державі – це крайня необхідність з точки зору збереження і порятунку держави», – зазначив він. Це ще раз доводить необхідність як розширення підстав для оголошення імпічменту Президенту, так і визначення детальної процедури його здійснення.

Розглядаючи проблему імпічменту слід нагадати, що серед підстав порушення процедури імпічменту зазначається лише вчинення Президентом України державної зради або іншого злочину. З цього можна зробити висновок, що порушення Президентом Основного Закону не є підставою для початку процедури імпічменту. На думку науковців, саме це дозволяє Президентам брати на себе повноваження, які не були йому надані, без ризику притягнення до відповідальності, що знов-таки може призвести до зосередження влади в одних руках, порушення принципу розподілу влади та є прямим шляхом до диктатури.

Не менш важливим є вирішення питань щодо статусу спеціальної тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України для проведення розслідування факту вчинення злочину Президентом України; порядок висунення кандидатів на посаду спеціального прокурора та спеціальних слідчих, їх обрання; гарантії діяльності членів комісії тощо.

Підсумовуючи слід зазначити, що забезпечення відповідальності Президента України має важливе значення, так як це є одним із заходів підтримання легітимності державної влади та недопущення її узурпації з боку глави держави. Прийняття спеціального закону дозволило б усунути ті прогалини, які на сьогодні існують в українському законодавстві щодо порядку усунення Президента з поста в порядку імпічменту. Саме ефективна процедура імпічменту є це запорукою законної, стабільної та демократичної держави.

Одержано 17.04.2018

УДК 342.51

Владислав Віталійович СТЕПАНЕНКО,

курсант групи Ф2-101 ХНУВС

Науковий керівник: доцент кафедри конституційного і міжнародного права факультету № 4 ХНУВС кандидат юридичних наук, доцент Радченко О. І.

ДОСВІД СТВОРЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО ДИРЕКТОРАТУ РУМУНІЇ

На теперішній час в Україні однією з найбільш актуальних проблем у юридичній площині є проблема корупції. Вона вповільнює розвиток нашої держави. На жаль, таке явище як корупція не можливо повністю подолати, але можна зменшити її прояв і вплив за допомогою спеціальних правоохоронних органів. Обраний Україною європейський та євроатлантичний вектор розвитку ставить перед нашою державою необхідність удосконалення системи протидії цьому ганебному явищу, центральне місце в якій має посісти створення спеціалізованого правоохоронного антикорупційного органу – Національного антикорупційного бюро України. У зв'язку з цим досить цікавим видається аналіз досвіду створення аналогічних органів в зарубіжних країнах, де дещо раніше було проведено реформу системи антикорупційних органів держави. Показовим у цьому контексті є досвід Румунії, де свого часу було створено Національний антикорупційний директорат (далі – НАД).

Станом на 2000 рік було очевидно, що рівень корупції в Румунії був на занадто високому рівні (63 місце за версією Індексу сприйняття корупції). У зв'язку з цим у суспільства ширилося невдоволення через бездіяльність влади у цьому напрямку. Це стало причиною прийняття рішення про створення спеціалізованого органу з розслідування та кримінального переслідування за корупційні правопорушення. За підтримки Європейської комісії та завдяки проекту Твіннінг (англ. – Twinning), насамперед, з прокурорською службою Іспанії, у 2002 році було створено спеціалізовану Національну прокурорську службу з боротьби проти корупції (далі – НПС) зі статусом автономної прокурорської служби в структурі Міністерства державних справ. Завдяки завчасній підготовці, виділенню ресурсів та підготовці кадрів, НПС розпочала роботу того ж року. Проте НПС не змогли одразу дати необхідний результат. За перші 7-8 років її діяльності було порушено не більше 100 кримінальних проваджень. Але після проведення низки реформ, результатом яких стала реорганізація органу, НПС почав демонструвати значно вищий рівень ефективності. Зокрема, за останній рік 145 детективів спрямували до суду 936 проваджень, що можна вважати цілком прийнятним результатом.

Протягом 2004-2005 років експертами низки міжнародних організацій, наприклад, Європейської Комісії та неурядової організації «Freedom House», було проведено незалежний аналіз діяльності НПС. Висновки експертів засвідчили, що створення НПС стало важливим кроком уперед, але цього все одно було замало. З іншого боку, у рішенні Конституційного суду йшлося про те, що проведення розслідування та кримінального переслідування стосовно членів парламенту належить до юрисдикції Прокурорської служби при Вищому касаційному суді. Таким чином, НПС як автономна прокурорська служба не мала повноважень з розслідування справ про корупцію, якщо злочин був вчинений членом парламенту. Відповідно до висновків міжнародних організацій та керуючись прагненням поширити компетенцію спеціалізованої служби з боротьби проти корупції на членів парламенту, НПС було реорганізовано спочатку в автономний департамент (у жовтні 2005 року), а потім (у березні 2006 року) – у спеціалізований директорат – НАД – у структурі Прокурорської служби при Вищому касаційному суді. Директорат спеціалізується на розслідуванні та кримінальному переслідуванні на всій території Румунії серйозних корупційних правопорушень.

Наразі, Румунія демонструє вагомі здобутки у сфері протидії корупційним правопорушенням. Ключову роль у цьому процесі відіграє Національний антикорупційний директорат. Відтак, вважаємо за доцільне під час прийняття рішень щодо вдосконалення конституційно-правового статусу та правових засад діяльності Національного антикорупційного бюро України, враховувати досвід наших румунських колег, яким зрештою вдалося приборкати ситуацію із поширенням такого принизливого для будь-якої цивілізованої держави явища як корупція.

Одержано 17.04.2018

